Frågan om våldet

Emil Manus

1935

Innehåll

I. 3
II. 3
III. 3
IV. 4
V. 4

I.

En svensk förf. Fredrik Lindholm, har någon gång år 1909 ”gjort” en skrift om anarkismen, vari han åtagit sig att framställa anarkismens uppgifter. Skriftens huvudsakliga innehåll har blivit ett upprepande av de kungamord och tsarmord, som anarkisterna anklagats för, och i vissa fall väl även utfört.

Den omfattar en period då despotismen, liksom nu i många länder, intog högsätet, då folket var helt rättslöst, då anarkisterna och andra motståndare till stats- och utsugningsmonopolen, behandlades som förbrytare och fördrevs ur landet. Ofta fanns det blott en utväg att väcka uppmärksamhet för dessa ohyggliga förhållanden: Bombens detonation.

Bomben var avsedd eller träffade en herre som i sitt dagliga liv, kanske tanklöst, undertecknat hundratals dödsdomar och förvisningar, som framställde sig vara i kompani med gud, innehade kontroll över alla kanaler till det existerande rättsväsendet, befallde över polis och militär, följaktligen utövade ensam härskarmakt eller representerande sådan makt.

Jag anser mig inte i detta sammanhang ha någon befogenhet att diskutera huruvida det var rätt eller inte. Det skulle bli en alltför vidlyftig avhandling, att framställa vad man talar för och emot i ett sammanhang som detta. Våldet har alltid karaktäriserats som ultima ratio, en sista utväg.

II.

I anarkismens politiska och sociala tankevärld har våldet ingen plats. Såväl de politiska som sociala uttrycksformerna skapar en miljö och atmosfär, som avlägsnar ifrån våldet och främjar inbördes hjälp. Dessa förändringar bygger anarkisterna inte på en sinnets förändring som grundlag, men på fakta som att möjligheterna för det sociala välståndets fördelning uppnåtts och herraväldets och förtryckets förverkligande avlägsnats.

Den fulländning som anarkismens samhällsideal företräder bygger på orsakernas upphävande, orsakerna till våldsmentaliteten.

De invändningar som göras, bygga på helt andra förutsättningar. Den ägande som fruktar för att tjuvar och rånare skola tillägna sig hans egendom, vinkar indignerat bort pratet om att våldet skulle bli överflödigt, noggrant förbiseende att människorna under kommunistiskt-anarkistiska samhällsformer inte ha någon anledning att stjäla eller med våld försvara sig mot stöld.

Militären, som tränat in sin yrkesmentalitet och den fanatiske chauvinisten komma med sina argument! Skola vi inte försvara oss mot utländska fiender?

Här är en fråga som redan nuet borde taga klar ställning till. Finns det någon mening i att försvara sig mot utländska fiender? Vad är det man kan och vill försvara? Marken, naturen, sjöarna, kan inte försvaras, kan inte erövras. Under ett krig kan man däremot förstöra dem. Ja, måste förstöra. Fransmän och belgare förstörde stora delar av sina egna områden, direkt, när tyskarna trängde fram under världskriget, förstörde för att inte tyskarna skulle få nytta av det. Franska och belgiska sprängämnen och volymkulor träffade fransk och belgisk natur - och förstörde kanske lika mycket som ”fienden”, tyskarna, förstörde.

III.

Krigets mekanisering är ett kapitel som vilar tungt på vågen när det gäller att mäta våldets uppgift i nuet. Förr, när en hord människor dreva mot varandra med pikar och muskedunder, var det hela ett farligt äventyr, som begränsades av vapnens räckvidd. Nu finnes det inte längre någon sådan begränsning. Brand-, gift- och spränggaser ha förverkat varje tanke på ”försvar” och mobiliserat angreppstanken som enda möjlighet i en våldskonflikt mellan staterna. De långskjutande kanonerna understryka denna utveckling. Ett krig blir blott ett fruktansvärt förgörande av allt levande.

Enda synpunkten som talar för att med krigets våld lösa de mellanfolkliga konflikterna, är den, att vapenfabrikerna och sprängämnestillverkarna behöva experimentera och måste ha stora dividender.

Kultur, språk, umgängesseder, kunna väl fördärvas (världskrigets erfarenheter äro upptecknade i tillräckligt hög grad) genom kriget, men det finns inga möjligheter att med krigets våld skydda dessa. De gamla synpunkterna om ett lands självständighet, rätt att bestämma över egna angelägenheter, plikt att hindra främmande nationer från att tränga in i landet, borde man tala tyst om, sedan kapitalorganisationen blivit internationell, exporthandeln premieras av respektive lands regeringar, så att produkterna säljas, billigare i andra länder än i det land vari de produceras. Man gör då och då lama försök att spärra främmande lands kapitalinsats (Krupp-Bofors), men uppnår blott att illustrera att företeelsen är ett faktum, som man inte kan fördriva.

”Den politiska friheten” önskar man också skydda och landets folks rätt till att bestämma över sig själva utan hänsyn till främmande makters inblandning. Jag undrar om det finnes någon som med stöd av samhälleligt vardagsliv och de erfarenheter vi där göra, kan stå upp och tömma giftbägaren för denna folkbestämmanderätt och som har ett så flammande intryck av ”den politiska friheten”?

IV.

Naturligtvis är här en punkt som rent pro forma kan anföras som skäl. De som hellre vilja ha Ve-Gurra och Per Albin som regeringschefer än Hitler eller Stalin, trycka hårt på denna punkt. Anarkisterna stå i det bekväma läget, att vi kunna avvisa bägge möjligheterna. Men därmed ha vi naturligtvis inte skurit bort problemet för de människor som verkligen leva med hela sin själ i det.

Socialdemokratin har på den punkten oförbehållsamt bundit sig för ett starkt försvar, orientera sig fram till frågan om luftförsvar och gaskrigsangrepp. Men de facto kunna vi inte se att läget på något sätt förbättras eller förändras, därför att socialdemokraterna företräda denna ståndpunkt. De militära förutsättningarna bli desamma. Regeringen kan utrusta Andersson, Pettersson, Lundström till tänderna och sända dem ned att visa sitt hjältemod vid tyska gränsen eller utmed vattnet som skiljer oss från Ryssland.

Flygeskaderna komma att spela sin tilltänkta roll som angripare, vardera landet angriper det andra inom gränserna och strör ut sina förstörelsemedel över människorna. Folk och natur förstöres. Men meningen var ju att skydda folket och naturen?

V.

Motståndarna till avrustning ha naturligtvis andra och viktigare argument. Den inre säkerheten, skydd för monopolegendom och utsugningsrätt, det orättvisa sociala system som dömer hundratusentals människor till svält och umbäranden mitt i en värld av överflöd, måste försvaras med våldsmakt.

Och här knyter de politiska diktaturpartierna an med sin våldspropaganda. Propagerar för en röd armés samlade attack mot de bestående orättvisorna. Övervärderande den socialpolitiska seger som bolsjevikerna uppnådde i Ryssland, gynnade av speciella förhållanden, drömmer man om att kunna upprepa experimentet.

Det är egentligen blott några få fantaster, man behöver kanske inte ens ta hänsyn till dem, som lancerar denna uppfattning. Allmännare är uppfattningen att arbetarna måste förbereda sig på att med militära maktmedel försvara sig mot den anstormande reaktionen. Planerna ha diskuterats vitt och brett på arbetarmöten och konferenser i Norden. Några åtgärder i denna riktning ha inte vidtagits. Kanske litar man på att de flesta män som behöva deltaga i dessa försvarsattacker, redan äro kunniga i mördandets samhällsbevarande konst, från sin tid som tvångssoldater under den allmänna värnplikten.

Vi äro här inne på frågan om taktik, en fråga av vital karaktär, och eftersom anarkisterna också äro människor med hett blod och kanske mera utvecklad rättskänsla än de politiskt-parlamentariska gruppernas militanter, så finns det inte några garantier för att inte anarkister kunna omfatta - också därför att våldet är ultima ratio - en sådan framgångslinje.

Som sammanfattning måste man emellertid konstatera att det organiserade våldet aldrig kan skapa förutsättningar för en social revolution som förverkligar det fria samhället.

Det Anarkistiska Biblioteket

Emil Manus
Frågan om våldet
1935

Tidningen Brand #18 1935

www.anarkistiskabiblioteket.se